

## Huvudman

Jämtlands Gymnasieförbund  
831 82 Östersund

## Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Jämtlands gymnasium Bräcke i Bräcke kommun.

---

## Beslut

### Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Jämtlands Gymnasieförbund att senast den **onsdag den 19 juni 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning och lärande, arbetsplatsförlagt lärande (apl) och bedömning och betygsättning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Jämtlands Gymnasieförbund inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

### Jämtlands Gymnasieförbund ska vidta följande åtgärder

#### Timplan, undervisning och lärande

1. Huvudmannen ska besluta om antalet undervisningstimmar för kurserna svenska 2 och 3 samt engelska 6 samt om hur undervisningstiden för dessa kurser ska fördelas över läsåren för Bygg- och anläggningsprogrammet. Utbildningen ska omfatta 2 720 undervisningstimmar. Huvudmannen ska inkomma med timplan för elever som påbörjat sin utbildning från och med höstterminen 2023 där kurserna svenska 2 och 3 samt engelska 6 ingår (16 kap. 3 och 18 §§ skollagen samt 4 kap. 22-23 §§ gymnasieförordningen).

2. Se till att eleverna får det antal undervisningstimmar som huvudmannen beslutat om för varje kurs. Undervisningen ska bedrivas under ledning av den eller de lärare som ansvarar för undervisningen i respektive kurs, vilket innebär att lärare ska vara schemalagda på undervisningspass som avser undervisning som de ansvarar för. Huvudmannen ska inkomma med scheman för årskurs 1, 2 och 3 där det framgår vilken schemaposition ämnena svenska 2 och 3, engelska 6 och matematik 2a har samt vilka lärare som undervisar i respektive kurs (1 kap. 3 §, 2 kap. 15 § samt 15 kap. 11 § skollagen och 3 kap. 4 § och 4 kap. 22 § gymnasieförordningen).
3. Se till att undervisningen i kurserna svenska 2 och svenska 3 bedrivs utifrån gällande ämnesplan. Detta innebär att undervisningen i kursen svenska 2 ska bygga på kursen svenska 1 och undervisningen i kursen svenska 3 ska bygga på kursen svenska 2. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för hur huvudmannen säkerställt att undervisningen i aktuella kurser utgår från gällande ämnesplan (16 kap. 21 § skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen och Skolverkets ämnesplan för ämnet svenska i gymnasieskolan (SKOLFS 2010:261)).

### Bedömning och betygsättning

1. Se till att vid minst ett tillfälle informera rektorn och samtliga lärare om skollagens bestämmelser kring bedömning och betygsättning. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § och 3 kap. 14 § skollagen).
2. Se till att lärare vid betygsättning i ett ämne i en kurs i vilket det ges ett nationellt prov särskilt beaktar elevens resultat på det provet. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för hur rektor säkerställt att resultat vid de nationella proven beaktats vid betygssättningen (15 kap. 24 och 25 a §§ skollagen och 8 kap. 2-3 §§ gymnasieförordningen).
3. Se till att betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om den lärare som bedriver undervisningen saknar legitimation ska betyg beslutas tillsammans med en legitimerad lärare. Denna lärare får inte vara rektorn. Huvudmannen ska inkomma med signerad betygskatalog för kurser som är betygsatta läsåret 2023/24 (3 kap. 16 § skollagen och 8 kap. 1 § gymnasieförordningen).

### Arbetsplatsförlagt lärande

1. Se till att det under apl i årskurs 1 och 2 utses en handledare på arbetsplatsen där skolan gjort en bedömning av att handledaren är lämplig

och har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget. Huvudmannen ska inkomma med en förteckning över utsedda handledare för elever med apl i årskurs 1 och 2 samt med en redogörelse för hur bedömningen av handledarnas lämplighet har genomförts (4 kap. 14 § gymnasieförordningen).

2. Se till att apl under årskurs 1 och 2 utgår från ämnets syfte och behandlar centralt innehåll i de kurser eller delar av kurser som är förlagda till apl. Detsamma gäller skolförlagd utbildning motsvarande apl. Detta innebär att ansvarig lärare i respektive kurs planerar för elevernas lärande på apl. Huvudmannen ska inkomma med en beskrivning av vilket centralt innehåll som ska behandlas på apl i årskurs 1 och 2 (16 kap. 21 § skollagen samt 1 kap. 4 § och 4 kap. 12 § gymnasieförordningen).
3. Se till att lärare vid betygssättning av kurser i årskurs 1 och 2 där apl ingår gör en allsidig och sammantagen bedömning av elevers kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som gäller för kursen och sätter det betyg som bäst motsvarar elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren vid betygssättningen ska beakta de kunskaper som elever visat under apl. Huvudmannen ska redogöra för hur huvudmannen säkerställt att de kunskaper som elever visat under apl beaktas vid betygssättningen (15 kap. 22 och 24 §§ skollagen samt 4 kap. 12 § och 8 kap. 2 § gymnasieförordningen).
4. Se till att elever i årskurs 1 och 2 informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen i de kurser där apl ingår. Huvudmannen ska redogöra för när och hur denna information förmedlats i var och en av de kurser där apl ingår (3 kap. 3 § och 3 kap. 15 § samt läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144) avsnitt 2.5).

## Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser tillgång till lokaler och utrustning.

## Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:6450) i de handlingar som sänds in.

## Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden hösten 2023 inlett en tillsyn av Bräcke gymnasium i Bräcke kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Bräcke gymnasium följer gällande bestämmelser om timplan, undervisningstid, lärarledd undervisning, bedömning och betygsättning samt apl.

Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen inledningsvis begärt in viss dokumentation, bland annat timplaner för olika årskullar, sammanställning av skolenhetens resultat på de nationella proven våren 2023 samt signerad betygskatalog för våren 2023.

Vid skolbesök den 12 och 13 september 2023 har myndigheten genomfört intervjuer med elever och lärare, genomfört observation av maskinparken och lokalerna på körgården samt begärt in kompletterande information i form av individuella studieplaner för fem elever. Intervjuer med representanter för elevhälsan och rektorn har genomförts digitalt den 18 och 20 september 2023. Under pågående utredning har samtal även genomförts med ytterligare lärare och personal som tidigare tjänstgjort vid skolenheten. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

## Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

## Föreläggande

### Timplan, undervisning och lärande

#### Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

##### Timplan

I timplanen för Bygg- och anläggningsprogrammet för elever med inriktning anläggningsförare som påbörjat utbildningen höstterminen 2023 (utskriftsdatum 22 augusti 2023) återfinns inte kurserna svenska 2 och 3 samt engelska 6. Timplanen som inkommit till Skolinspektionen omfattar 2430 undervisningstimmar. Rektor och lärare uppger att detta är den nu gällande timplanen.

##### Lärarledd undervisning i vissa kurser

I intervju uppger lärare och rektor att om eleverna vill läsa in grundläggande högskolebehörighet kan eleverna välja att läsa behörighetskurserna antingen som individuellt val eller som utökad kurs. En lärare och elever berättar att om eleverna väljer att läsa in grundläggande behörighet som individuellt val ligger svenska 2 och engelska 6 på samma schemaposition, vilket innebär att eleverna läser båda kurserna under samma lektion och således får gå mellan lektionerna. En lärare berättar vidare att om eleverna istället läser någon av dessa kurser som utökad kurs har kurserna inga schemapositioner. Då får eleven använda håltimmar, studiegården eller tiden efter skoldagens slut för att jobba med kursens innehåll. En elev som läser matematik 2a som utökad kurs beskriver att hen får ett schema med de tal som eleven ska räkna. Ansvarig lärare berättar att hen gör planeringen för eleven och finns tillgänglig för eventuella frågor, men eleven läser ämnet helt själv och har inte några schemalagda lärarledda lektioner.

I intervju med lärare framgår att kurserna svenska 2 och 3 gick parallellt för elever som läste dessa kurser under läsåret 2022/23. Läraren berättar att det fungerar eftersom kurserna har i stort sett samma innehåll, till exempel finns litteratur med i båda kurserna även om svenska 3 också handlar om formellt skrivande. Läraren uppger vidare att läraren i början av kurserna träffar eleverna som har valt svenska 2 och 3 och planerar ihop. När eleverna sedan får sina böcker kan de jobba i egen fart. Rektor uppger att svenska 2 och 3 kan läsas tillsammans då kurserna går in i varandra, till exempel kan en skrivuppgift i svenska 2 utvecklas för att hamna på nivå svenska 3.

I samtal med en lärare som nu arbetar på skolan samt en lärare som tidigare arbetat på skolan framkommer att de upplever att det finns missförhållanden gällande undervisningens innehåll i kurser i svenska. En lärare berättar att undervisningen i kurserna svenska 1 och 2 handlat mycket om att se på film och att eleverna jobbar mycket själva.

Av individuella studieplaner för några elever framgår att det finns elever som läser flera kurser utöver ordinarie timplan. Läsåret 2022/23 läste en elev kurserna naturkunskap 1a1, svenska 2 och 3, anläggningsföre 1 samt matematik 2a utöver de kurser som timplanen uppger att eleven ska läsa i årskurs 1, vilket bland annat är svenska 1 och matematik 1a.

Läraren som undervisade aktuell elev i kurserna i svenska uppger att det var möjligt eftersom eleven gått ett år på en annan skola och läst svenska 1 och naturkunskap 1a1. Rektor uppger att det är sannolikt att eleven läst dessa kurser innan eleven kom till Bräcke gymnasium samt att rektor tror att eleven hade betyg i kurserna från en annan skola. Av elevens individuella studieplan framgår att betygsdatum för dessa kurser är den 16 juni 2023 samt att två av skolans undervisande lärare står som betygsättande lärare. En lärare som undervisade aktuell elev uppger vidare att eleven jobbade snabbare än övriga i klassen samt att eleven jobbade till stor del självständigt, bland annat hemifrån. Eleven skickade in uppgifter som

bedömdes. Läraren uppger att i kursen svenska 2 var det cirka 20-30 procent lärarledd undervisning och i svenska 3 ungefär 30-40 procent.

### Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

Av 2 kap. 15 § skollagen framgår att en legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som bedriver undervisning i fall som avses i 17 § och 18 § andra stycket 1-3.

Av 15 kap. 11 § skollagen framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak vara skolförlagd, om inte annat anges i andra, tredje eller fjärde stycket.

Av 16 kap. 3 § skollagen framgår att ett yrkesprogram ska innehålla det som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

Av 16 kap. 17 § skollagen framgår att utbildningen på nationella program ska bedrivas som heltidsstudier.

Av 16 kap. 18 § skollagen framgår att eleverna har rätt till ett minsta antal undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Den garanterade undervisningstiden för elever på yrkesprogram som omfattar 2 800 gymnasiepoäng är 2 720 undervisningstimmar. För elever som har valt bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet enligt 3 § minskas den garanterade undervisningstiden i motsvarande omfattning. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2023.

Av 16 kap. 21 § skollagen och 1 kap. 4 § gymnasieförordningen framgår att varje ämne ska ha en ämnesplan.

Av 3 kap. 4 § gymnasieförordningen framgår att det ska finnas ett schema för läsåret eller kortare tid som innehåller uppgifter om samtliga undervisningspass och lärare.

Av 4 kap. 22 § gymnasieförordningen framgår att för nationella program i gymnasieskolan beslutar huvudmannen om antalet undervisningstimmar för varje kurs, varje ämnesområde, gymnasiearbetet samt om hur undervisningstiden ska fördelas över läsåren. Huvudmannen ska redovisa för hur eleven fått sin garanterade undervisningstid.

Av 4 kap. 23 § gymnasieförordningen framgår att i 16 kap. 3 § skollagen finns bestämmelser om att yrkesprogram ska innehålla det som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå. Yrkesprogrammen ska därför innehålla kurserna svenska 1, 2 och 3, eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, och engelska 5 och 6. En elev på ett

yrkesprogram får välja bort kurserna svenska 2 och 3, eller svenska som andraspråk 2 och 3, och engelska 6.

Av 4 kap. 24 § gymnasieförordningen framgår att en elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § skollagen.

Av Skolverkets ämnesplan för ämnet svenska i gymnasieskolan framgår att kursen svenska 2 bygger på kursen svenska 1 medan kursen svenska 3 bygger på kursen svenska 2.

Av förarbetena till skollagen, prop. 2009/10:165 s. 633, framgår att i definitionen av undervisningsbegreppet ligger också att lärandeprocessen sker under ledning av lärare eller förskollärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare eller förskollärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. Exempelvis är slumpmässigt läsande eller TV-tittande som inte ingår som en del i en pedagogisk planering inte undervisning i lagens mening.

## Skolinspektionens bedömning

### Timplan

Av inkommen timplan från huvudmannen framgår inte antalet undervisningstimmar för kurserna svenska 2 och 3 samt engelska 6 samt hur undervisningstimmarerna för dessa kurser fördelas mellan läsåren, vilket utgör en brist. Vidare utgör det en brist att timplanen totalt sett inte omfattar 2 720 undervisningstimmar.

### Undervisning i vissa kurser

Skolinspektionen bedömer att det utgör brister att det finns kurser som ligger på samma schemaposition, att kurser som är avsedda att bygga på varandra har slagits ihop samt att vissa kurser i stor utsträckning saknar schemalagda, lärarledda lektioner.

Av utredningen framgår att kurserna svenska 2 och engelska 6 ligger på samma schemaposition för vissa elever, vilket medför att det finns elever som har två lektioner samtidigt. Utöver detta har kurserna svenska 2 och 3 slagits ihop för vissa elever. Skolinspektionen har inte fått ta del av något beslut om hur mycket undervisningstid som dessa kurser ska omfatta. Skolinspektionen bedömer emellertid att det inte är förenligt med gällande bestämmelser om fördelning av undervisningstiden samt med gällande ämnesplan i ämnet svenska att elever får gå

emellan lektioner som ligger på samma schemaposition samt att kurser som är avsedda att bygga på varandra helt och hållet slås ihop.

Det framgår även att det finns elever som i stor utsträckning eller helt och hållet saknar schemalagda, lärarledda lektioner i kurserna svenska 2 och 3 samt matematik 2a. Detta medför att mycket av den tid som eleverna ägnar åt dessa kurser inte kan anses utgöra undervisning i skollagens mening.

I sammanhanget vill Skolinspektionen även framhålla att det förhållandet att vissa elever läser många extra kurser utöver de kurser som normalt ska utgöra heltidsstudier i årskurs 1, kan innebära att kursernas centrala innehåll urvattnas och kunskapskrav bagatelliserats.

## **Bedömning och betygsättning**

### **Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

#### Underlag som används i betygsättningen

Av resultat från de nationella proven i matematik 1a som genomfördes den 17 maj 2023 framgår att 20 av 32 elever inte klarade godkänt betyg. Av betygs katalog daterad 9 juni 2023 framgår att samtliga av dessa elever erhållit godkänt betyg i kursen matematik 1a. Tio elever erhöll betyget E och en elev som skrev F på det nationella provet i matematik 1a fick C i betyg på kursen.

Rektorn uppger att hen inte vet hur det är möjligt att alla elever fick godkänt eller mer i matematik 1a när 20 elever fick F på det nationella provet en månad innan betygsättning. Rektor berättar vidare att rektorn fick signaler under fjolåret där elever uppgav att läraren inte hade genomgångar som eleverna önskade. Rektorn ville försäkra sig om att alla elever fick tillräckliga kunskaper och betyg och pratade därför vid flertal tillfällen med undervisande lärare och besökte även klass utifrån att rektorn såg provresultat. Läraren uppgav att läraren inte var orolig även om några elever bedömdes ligga på gränsen. Efter det nationella provet sa läraren att läraren jobbat med alla och att alla elever hade uppnått minst E.

I samtal med lärare framkommer att en elev berättat att eleven fått godkänt betyg i matematik 1a trots att eleven inte ens hunnit göra första kapitlet i matematikboken samt inte klarade vare sig det nationella provet eller senare prov.

I samtal med en lärare som tidigare arbetat på skolan berättar läraren att det var en hög andel elever som riskerade F i matematik 1a när det närmade sig betygsättning vårterminen 2022. Vid ett tillfälle förekom det vidare att skolan använde innevarande termins nationella prov i matematik som övningsmaterial. När läraren lämnade skolan hade två tredjedelar av eleverna F i betyg. Efter sommaren hade alla elever godkänt.



I intervju med lärare uppger en lärare att resultatet på de nationella proven absolut behövs vid betygsättning medan en annan lärare anser att hen inte behöver nationella prov för att sätta betyg. Ytterligare en annan lärare uppger att de nationella proven bara är en del av hela bedömningen och att läraren därför kan bortse från resultaten på de nationella proven vid betygsättning ifall eleverna har en dålig dag. Flera lärare uppger i intervju att det saknas forum för sambedömning och en lärare uppger att lärarna inte har fått något stöd för säkerställandet av rättvisa och likvärdiga betyg.

I samtal med en lärare som tidigare arbetat på skolan uppger hen att det på skolan finns lärare som inte planerar kurser utifrån centralt innehåll och som bortser ifrån betygsriterier när betyg sätts. Läraren berättar också att det finns elever med hög frånvaro som har fått godkända betyg trots att eleverna har missat stora delar av innehållet i de kurser som eleverna har haft.

#### Vem som beslutar om betyg

Av betygs katalogen för vårterminen 2023 framgår att betyg i kurserna engelska 5, idrott och hälsa 1 och svets grund endast signerats av rektorn

Rektorn uppger i intervju att om en lärare inte är legitimerad skriver rektor på betygen men det är läraren som gör bedömningen. Flera lärare som saknar legitimation beskriver samma tillvägagångssätt vid betygsättning. En olegitimerad lärare uppger att läraren sambedömer med en annan olegitimerad lärare.

Flera undervisande lärare är vid Skolinspektionens besök på skolan i september 2023 osäkra på hur betygsättning ska gå till. I ett fall handlar det om att de är två lärare som undervisar i samma grupp och i ett annat fall handlar det om en lärare som har legitimation för en annan skolform. I ytterligare ett annat fall handlar det om att en olegitimerad lärare kommer att undervisa i en kurs och bedöma elevernas prestationer under kursen tillsammans med en lärare som har legitimation i ett annat undervisningsämne. Läraren uppger att i dagsläget vet läraren inte vem som kommer att sätta betygen i slutet av kursen.

#### Tidpunkt för betygsättning

I intervju med elever framkommer uppgifter om att elever kan få komplettera när en kurs är avslutad.

I intervjuer med lärare och rektor framkommer att rektor beslutat att förlänga kurser istället för att erbjuda elever som fått F att läsa om kursen. Detta gäller enligt lärare och rektor kursen matematik 1a samt enligt lärare även engelska 5 för elever som tog studenten vårterminen 2023.

Lärare och rektor berättar även att två elever fick göra två veckors apl som eleverna inte hunnit med tidigare efter att eleverna tagit studenten vårterminen 2023. Rektor uppger vidare att eleverna fick ut sina betyg först när de kvarvarande

veckorna av apl hade genomförts. Rektor vet inte när betygen sattes på dessa elever men rektor uppger att hen är ganska säker på att betygen i princip var klara men "inte låsta" till studenten för att lärarna skulle kunna ändra betygen efter att de kvarvarande veckorna av apl hade genomförts.

### Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling samt att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 14 och 15 kap. 22 §§ skollagen i dess lydelse före den 15 juli 2022 framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med lagar och andra författningar och att betyg ska sättas på varje avslutad kurs.

Av 3 kap. 16 § skollagen och 8 kap. 1-1d §§ gymnasieförordningen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Av 15 kap. 22 § skollagen i dess lydelse före den 15 juli 2022 framgår att betyg i gymnasieskolan ska sättas på varje avslutad kurs.

Av 15 kap. 24 § skollagen och 8 kap. 2 § gymnasieförordningen och Lgy 11, 2.5 Bedömning och betyg framgår att läraren vid betygssättningen ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygsriterier som gäller för respektive kurs och sätta det betyg som bäst motsvarar elevernas kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska få ett godkänt betyg.

Av 15 kap. 25 a § skollagen och 8 kap. 3 § gymnasieförordningen framgår att syftet med nationella prov är att stödja betygssättningen. Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det nationella provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Enligt 9 kap. 7 § tredje punkten gymnasieförordningen får huvudmannen besluta att undervisningen på ett nationellt program för en elev i gymnasieskolan får fördelas över längre tid än tre år, om det finns särskilda skäl för det.

Av 7 § Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:123) om betygskatalog anges att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt.

Av förarbetena, prop. 2009/10:165 s 247, framgår att betygsättning innefattar myndighetsutövning och att kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet därför måste värnas vid beslut om betyg.

Av förarbetena, prop. 2017/18:14 s. 40, framgår att formuleringen ”särskilt beaktas” innebär att provresultatet från nationella prov inte helt ska styra betyget utan att provet ska utgöra ett stöd vid betygssättningen. Läraren ska göra en allsidig bedömning av de kunskaper och färdigheter som eleven har uppvisat i förhållande till de aktuella kunskapskraven. Resultatet på ett nationellt prov kan alltså inte ensamt utgöra underlag för betygssättningen. Det är viktigt att det vid betygssättningen även beaktas om eleven visat färdigheter på andra sätt än genom resultatet på ett nationellt prov. Det innebär att om lärarens övriga underlag för kunskapsbedömning, t.ex. från klassrumsobservationer, olika tester och laborationer, sammantaget visar på kunskapsnivåer som avviker från vad som framkommer i provresultatet kan resultatet bli att det betyg som eleven får avviker från provresultatet både uppåt och nedåt. En lärare kan dock inte bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprövat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att ett nationellt prov ska ha en särskild betydelse innebär att resultatet på ett nationellt prov ska anses ha en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst.

Den 15 juli 2022 ändrades reglerna kring betygssättning i gymnasieskolan (SFS 2022:147) på så vis att betyg ska sättas i ämnen istället för, såsom tidigare, i kurser. Den nya regleringen kommer emellertid tillämpas för första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

### **Skolinspektionens bedömning**

Betygsättning innebär myndighetsutövning och det är rektorn som har det övergripande ansvaret för att den reglering som finns gällande betygsättning följs. Skolinspektionen konstaterar att reglerna för bedömning och betygsättning inte följs i flera delar och att rektor saknar tillräcklig insikt i regelverket.

#### Underlag som används i betygssättningen

Skolinspektionen bedömer att utredningen visar att resultaten från de nationella proven inte alltid används som underlag vid betygssättning, vilket utgör en brist. Detta gäller i vart fall kursen matematik 1a för vårterminen 2023, där det framgår att alla elever erhållit godkända betyg eller mer trots att 20 elever hade F på det

nationella provet som genomfördes i slutet av kursen. Vissa av de elever som erhöll godkända betyg hade även F på det uppföljningsprov som följde på det nationella provet. Utredningen visar även att det finns lärare som anser att de kan bortse från resultaten på de nationella proven vid betygsättning ifall eleverna har en dålig dag.

#### Vem som beslutar om betyg

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i betygsättningen på Bräcke gymnasium. I utredningen framgår att olegitimerade lärare inte alltid beslutar om betyg tillsammans med en legitimerad lärare i och med att vissa olegitimerade lärare uppger att de sambedömer med en annan olegitimerad lärare, medan andra uppger att de sätter betyg med stöd av rektorn. Eftersom rektorns beslutanderätt endast inträder i undantagsfall kan en olegitimerad lärare inte sätta betyg tillsammans med rektorn även om rektorn är legitimerad lärare. Det framgår även att betygskatalogen inte signerats av undervisande lärare utan av rektorn i vissa kurser.

#### Tidpunkt för betygsättning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att betyg inte alltid sätts när en kurs avslutas. Av utsagor från lärare och rektor framgår att rektorn har fattat beslut om att kurser förlängs för elever som behöver ytterligare tid för att få godkänt på kursen. Utgångspunkten enligt skolförfattningarna är att betyg ska sättas när en kurs avslutas samt att en kurs anses som avslutad när den undervisningstid som huvudmannen beslutat om upphör. Att kursslutet sker samtidigt för samtliga elever i en undervisningsgrupp är centralt för att eleverna ska ges samma möjlighet att nå olika betyg. Varken bestämmelsen om möjligheten att gå om en kurs eller bestämmelsen om förlängd undervisning ger möjlighet att besluta om förlängning av enstaka kurser.

### **Arbetsplatsförlagt lärande**

#### **Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I intervju med lärare framkommer att ansvaret för apl är fördelat utifrån årskurser. Lärare i kursen Bygg och anläggning samt vissa lärare som undervisar i yrkeskurser i årskurs 2 finns på skolan och lärare som ansvarar för yrkeskurser i årskurs 3 undervisar i körgården. I årskurs 1 är apl kopplat till kursen Bygg och anläggning och mentorer har ansvar för att eleverna hittar apl-platser. Lärare i Bygg och anläggning sätter betyg. I årskurs 2 är det lärare som har yrkeskurser på skolan som ansvarar för elevernas apl och som åker ut på besök och sätter betyg på elevernas apl. I intervju med rektor berättar rektor att det är mentorerna som ansvarar för apl i årskurs 1 och 2 men i årskurs 2 är det yrkeslärare i anläggningskurser som åker ut på besök på apl-platserna. Både lärare och rektor uppger att i årskurs 3 är det

lärare som undervisar i yrkeskurser i körgården som är ansvariga för apl och som har kontakt med apl-handledarna samt sätter betyg.

I intervju med elever framkommer att det finns elever som inte vet vilken roll handledaren haft på företaget där eleverna gjorde sin apl i årskurs 2. En elev har endast haft telefonkontakt med handledaren och en annan elev uppger att eleven inte hade så bra kontakt med handledaren och att "hen ringde en gång i veckan och hörde hur det gick". Det finns även elever som genomfört apl hos släktingar och en elev berättar att ingen från skolan varit i kontakt med handledaren vare sig före, under eller efter genomförd apl i årskurs 2. Elever uppger vidare att apl-handledare i årskurs 2 inte varit införstådda i vad eleverna skulle lära sig och bli bedömda i under deras apl. En elev tillägger att eleverna får ett papper som ska med när eleverna går ut på apl och som sedan tas tillbaka till skolan, men att det dokumentet handlar mer om närvaro än om skicklighet. En annan elev berättar att eleverna själva fick föra fram information mellan lärare och apl-handledare och att eleven tyckte det var svårt och jobbigt.

I intervju med lärare uppger en lärare att hen tror att någon kontrollerar att apl-platsen och handledaren i årskurs 1 och 2 är lämplig. En annan lärare uppger att skolan har kontakt med och besöker handledarna för apl men läraren vet inte vilken lärare det är som har kontakt med handledarna. I intervju med rektor beskriver rektor att kontakten med apl-platsen före apl sker mest via dokument. Under apl sker kontakt via trepartssamtal mellan elev, handledare och lärare.

I intervju med lärare framkommer att i årskurs 3 är det alltid lärarna som undervisar i körgården som har kontakt med handledarna under apl i årskurs 3. Lärare som undervisar i körgården uppger att det är viktigt att handledare är lämpliga genom att ha kunskaper i yrket samt förmåga att handleda. Det brukar dock inte vara ett problem under apl i årskurs 3. I årskurs 3 förbereds eleverna på kommande apl och examensarbete genom att lärarna i körgården informerar eleverna om hur en bra apl fungerar och vad handledaren har för roll och innan eleverna går ut på apl skickas även information och dokumentation ut till företagen. Samtliga apl-platser i årskurs 3 är relevanta i förhållande till aktuell kurs där apl ingår och en av lärarna i körgården har nästintill daglig kontakt med apl-företagen. Lärare gör även besök på alla apl-platser och hör av sig innan eleven ska börja. I de fall en elev har gjort apl på väldigt långt avstånd, har skolan inte alltid varit på plats men i sådana fall har det varit extra viktigt att säkerställa kontakt med elev, företag och handledare.

Rektor uppger att hen inte vet hur handledare utses i samband med apl men säger att om skolan har upptäckt att en handledare inte fungerar, försöker skolan styra bort den platsen som val till nästa apl-period. Utöver det vet inte rektor om det görs någon bedömning av handledarnas lämplighet. Rektor tror inte att det sker någon speciell utvärdering, ingen intervju eller liknande med handledare.

### Bedömning och betygsättning av elevernas kunskaper utifrån apl

Elever i årskurs 1 uppger i intervju att apl inte är kopplad till någon särskild kurs utan eleverna ska "bara ut på en arbetsplats". Elever i årskurs 2 berättar att apl i årskurs 1 är kopplat till kurserna i Bygg och anläggning och när eleverna ska ut på apl, får eleverna med sig ett dokument där det finns information om avtal och försäkringar men inte vad eleverna skulle lära sig. I intervju med elever i årskurs 2 och 3 uppger elever att de inte har fått veta några betyg på de kurser som ingår i apl i årskurs 1 och 2. Eleverna uppger att de inte känner till vilka kurser eller moment som var kopplade till apl eftersom de inte har fått någon information om det. En elev berättar att "man antar att det är anläggningskurser men ingen har sagt att det är så". Elever uppger även att de inte haft något samtal om utveckling och bedömning.

I dokumentation som begärts in i samband med tillsynsbesöket framgår att det dokument som eleverna har med sig på apl innehåller kontaktuppgifter till elev, handledare och företag. Det finns också kontaktuppgifter till skolans apl-kontakt, skolans kontaktuppgifter och elevs närmaste anhöriga. I dokumentationen ingår även ansvarsförbindelse, underlag för översiktlig elevutvärdering samt blankett för matersättning i samband med apl.

Rektor beskriver att apl räknas in i betygsättningen i de kurser som apl kopplas till. Betygsättning ska ske utifrån lärares apl-besök då lärare och handledare ska prata om hur det går för eleven och vad eleven genomfört, och det som framkommer i samtalen ska räknas in i betygsättningen av kurserna. Kontakten med apl-platsen före apl sker mest via dokument. Rektorn är osäker på vad som händer efter apl men tror att det handlar om ett dokument som eleven har med sig tillbaka med ett omdöme och förutsätter att de lärare som ansvarar för apl tar det ansvaret.

### **Rättslig reglering**

Av 3 kap. 3 § skollagen framgår att eleven och elevens vårdnadshavare i gymnasieskolan fortlöpande ska informeras om elevens utveckling.

Av 3 kap. 15 § skollagen framgår att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Av 16 kap. 16 § skollagen andra stycket skollagen framgår att ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.

Av 4 kap. 12 och 14 §§ gymnasieförordningen framgår att det arbetsplatsförlagda lärandet ska uppfylla de krav som finns för utbildningen. För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitats som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig.

Av läroplanen för gymnasieskolan avsnitt 2.5 Bedömning och betyg framgår att läraren fortlöpande ska ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna, samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling och redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

I förarbetena till tidigare reformer av utbildningen i gymnasieskolan, prop. 1990/91:85 s. 102, framhölls att den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen skall planeras och genomföras med utgångspunkt i de utbildnings- och undervisningsmål som fastställs. Den skall ske under ledning av en för uppgiften kvalificerad handledare som arbetsplatsen tillhandahåller. Det ankommer på skolhuvudmannen att försäkra sig om handledarens kvalifikation för uppgiften och att när kvalificerad handledare saknas, anordna utbildning för dessa.

### **Skolinspektionens bedömning**

Skolinspektionen bedömer att det finns brister avseende skolans organisation av genomförandet av apl i årskurs 1 och 2. Utredningen visar att skolan inte tillsett att apl planeras och genomförs utifrån ämnets syfte och centrala innehåll i de kurser där apl ingår eftersom ansvarig lärare inte alltid tar kontakt med arbetsplatsen avseende vad apl i årskurs 1 respektive 2 ska behandla. Att ansvarig lärare inte alltid tar kontakt med arbetsplatsen samt att det dokument som eleverna har med sig tillbaka till skolan efter apl inte innehåller någon information om vilka kunskaper eleverna visat under apl medför även att de lärare som sätter betyg i de kurser där apl ingår inte kan beakta de kunskaper som eleverna visat vid apl vid betygssättningen. Av utredningen framgår även att eleverna inte informerats om vilka kurser eller delar av kurser som är kopplade till apl samt om grunderna för bedömning och betygssättning i de kurser där apl ingår.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister angående kravet på att skolan ska ha genomfört en bedömning av om handledaren på apl-platsen har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och även i övrigt är lämplig, då vissa elever som genomfört apl i årskurs 1 och 2 uppger att det inte funnits någon kontakt mellan skolan och handledare.

### **Val av ingripande**

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Jämtlands Gymnasieförbunds verksamhet vid Bräcke gymnasium uppfyller inte författningarnas krav vad gäller timplan, undervisningstid, lärarledd undervisning, bedömning och betygssättning samt arbetsplatsförlagt lärande. Det finns därför skäl

att förelägga Jämtlands Gymnasieförbund att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

## Områden utan konstaterade brister

### Tillgång till lokaler och utrustning

#### Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Alla intervjuade elever uppger att det finns tillräckligt med utrustning och material i de yrkesämnena som eleverna studerar för att eleverna ska kunna genomföra praktiska moment på skolan. Elever berättar också att det finns möjlighet att prova att köra maskin i simulator.

Vid observation och samtal med lärare som undervisar i yrkesämnena i årskurs tre ges myndigheten en beskrivning av körgården och får besöka området och se lokalerna. Läraren berättar att Bräcke gymnasium har en körgård på ungefär 40 hektar där skolan har flera yrkeslärare stationerade som undervisar elever både teoretiskt och praktiskt i kurser som ingår i Bygg- och anläggningsprogrammet med inriktning anläggningsförare. På övningsområdet finns 23 maskiner, till exempel band- och hjulgrävare samt hjul- och grävlaster. Även en byggnad med lektionssalar, toaletter, kök och omklädningsrum finns på övningsområdet.

Läraren uppger att elever vid skolan får mycket maskintid och att utbildningen leder till jobb. En lärare som tidigare arbetat på skolan uppger att elever som lämnat skolan får beröm för att de är duktiga maskinförare.

#### Rättslig reglering

Av 2 kap. 35 § skollagen framgår att för utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

#### Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av juristen Ellen Kalman.

Utreddaren Mirja Wallström har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även juristen Ylva Ohlsson medverkat.